

UNGVÁRI-ZRÍNYI KATA

Összetett valóságok és tárgyi érzékenység

Martini Yvette munkáiról

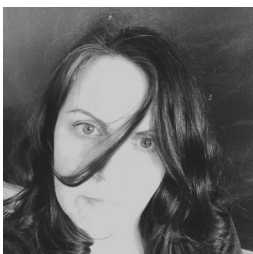
Martini Yvette művészetét a konceptualitás határozza meg. Munkáiban nyomokban felfedezhető egy bizonyos, tárgyi valóhoz kapcsolódó vagy látványból adódó költőiség, installációiban pedig olykor meglepő, nyers szituációk fogadják a nézőt.

A *Pool* című installáció mediatizált helyzetet teremt a kiállítóterben. A médiaművészeti alkotások kiállításakor használt technikai eszközök egymáshoz kapcsolva valóság-hurkot alkotnak; az installáció pedig az auditív és vizuális dimenzió mellett a látogató kinetikus élményét is meghatározza. A feszesre húzott kábelek határozottan átszelik a kiállítóteret, hangsúlyos térbeli jelenlétük mintha csak azt a kényszert illusztrálná, hogy az eszközök közt működő, elektromos impulzusok általi, laikusok számára nehezen érthető telekommunikációt (amely mindennapjainkat már 2002-ben is egyre inkább kezdte behálózni) valahogyan láthatóvá is tegyék. A köztük levő, térben vizualizált kapcsolat előrevetíti a napjainkban hálózatok adatainak megjelenítésére használt diagramokat is.

A mű vizuális szintjén létrejövő percepció hurok nézőpontcserével jár: a galériatér megszokott funkciója gazdagodik: nem csak látni, hanem látszani is lehet benne. A térinstalláció egyben kritikai reflexió a kiállítás-helyzetről: a műalkotás az, ami a galériában történik, a helyszínen létrejövő interakciók által. Martini munkája a relációesztétika művészeti tendenciáját tükrözi.

Hasonlóan világos rálátással bír a művészeti helyzet jelenségeire a *Liberty* című installáció. A motorra szerelt projektor Martini korábbi munkáit vetíti; ahogyan egy jármű maga mögött hagyja a kipufogógózt, úgy az alkotó motorjának mellékproduktuma a műalkotás. A hangsúly a művészeti tevékenységre és haladásra tevődik át, a képet a művészet motorja csupán hátrahagyja – vagyis hátrahagyná, ha elmozdulhatna. A száguldással, szabadsággal asszociált motort a vetítő zsinórja a falhoz láncolja. A művészetet tehát tevékenysége a képhez köti, s a produktum lehorgonyozza a konceptuálisan szabadulni vágyó alkotót. Jellegzetes nézőpont ez, melyet részben a rendszerváltás után hirtelen felszabadult műtárgypiac, részben pedig a diktatúra alatti ideológiai ellenállás nyújtotta fókusz elvesztése váltott ki, tiltakozásul a művészet esztétizálás általi szellemi kiüresedése és inflációjának veszélyei ellen.

Martini Yvette

Különösen érzékeny költőiséggel bír a két földgömb érintkezését megjelenítő instaláció (*Cím nélkül*, 2002). A világok (világképek) találkozása, fényeik bekapcsolódása és a tárgyak szimbolikus jelentései rendkívül egyszerű alkotói gesztusban egyesülnek, amely a formai jegyeknek köszönhetően még pregnánsabbá válik (gömbölyű felületek egymáshoz érése formai feszültséggel jár). A gömbökkel való formajáték később újraaktíválódik – 2011-es változatában új fotóval gazdagodik a téma (a földgömb egy gyerek gömbölyű hátával érintkezik), vagy visszaköszön a várandósság-témájú *Képeslapon*, a gömbölyödő pocakok dupla ívén.

Ugyanez a típusú érzékenység jelentkezik a *Semmi új a nap alatt* című térinstallációban, itt viszont nem minimalista gesztussal állunk szemben: az erős képesség enyhe szürrealitásával és szimbolikájával egy filmes jellegű világot idéz meg. A „nap alatt” fordulat szójátéka épp csak támpont, a tárgyak líraiságából kibomló világ teljesen magával ragad.

A tárgyakkal való viszonyunk meglepő oldalaira világít rá a *Lábon járó könyvtár*. A könyvtár információinak efféle radikális kivonata egyben katartikus és elbizonytalanító is. A fehér, feketével teleírt pannók előtt végigsétálva meghökkent az adatok elsőpró mennyisége. Igazi polcok előtt állva általában a könyvek tárgyi jellege eltereli és szétszórja figyelmünket – így az információ pusztá tömege nem annyira intimidáló. A tárgy leköt, a tárgy megnyugtat, a tárgy a mindenkori Másik, létünk valóságosságának bizonyítéka. A tárgy egy játék, amely sajátos búvkört teremt – bár maga a valóság bizonyítéka, a vele való találkozásban mégis elkalandozunk, és egzisztenciális élményünk veszít dimenzióiból. Egyszerű és közvetlen interakcióban találjuk magunkat egy olyan, tőlünk független entitással, amely, bár tükrözi az idő múlását, mégis ellenáll az elmúlásnak: anyaga teljes mértékben halhatatlan, mert élni sem élt – kopása pedig csupán folyamatos változás, és ezt a megnyugtató fokozatosságot a halál véges és egyszeri momentumában nem találjuk meg.

A könyvtár megnyugtató és stabil tárgyi valóságától megfosztva tehát újra az elmúlással szembesít: a látvány vizuális jellege bizonyos fokig megmarad ugyan (az arányok, a változatos ritmus és a rendszer is valóságos), de ebben az új, grafikus formában mégis maga az elemek ismétlése a legszembetűnőbb. A könyvek egységes formát kapnak, az egyedi információhalmazok helyett pedig a könyvtár a tudás és élmények végtelenségét, differenciálatlan tömegét mutatja fel, amely nem hagy nyomot a világban. A tudás sematikus, a gerinceken szereplő (indexikus) információ kézírással való megismétlése nem egyéníti és nem szelídíti a köteteket, sőt, a bele fektetett munkát érzékelve még megterhelőbb jelenlétet teremt.

Martini Yvette több szempontból is „átírja” a könyvtárat, a tudást és az emlékezetet. Munkája az erős személyes szál feldolgozásával egyidejűleg az információ és a bizonyosság kontemplációja.